

PET felhasználói kézikönyv

*Részvételi kiterjesztés
Participatory Extension*

*Készítette:
AITIA International, Inc.
Az ELTE-IKKK részére.*

*A projekt az EU társfinanszírozásával, az Európa Terv
keretében valósul meg.*

Budapest, 2007

Tartalomjegyzék

PET felhasználói kézikönyv	1
1 Bevezetés	3
1.1 Ágens-alapú modellezés	3
1.2 MASS	3
1.3 PET	4
1.4 Cél	4
1.5 Rendszerkövetelmények	4
1.5.1 Minimum Rendszerkövetelmények	4
1.5.2 Optimális Rendszerkövetelmények	4
1.6 Szerepek	4
1.7 Belépés	4
1.7.1 Sikertelen bejelentkezés	6
1.8 Felhasználói navigáció	6
2 Modellek és szimulációk	7
2.1 Szimulációk létrehozása	7
2.2 Csatlakozás szimulációkhoz	7
2.3 Felhasználói beállítások (szimulációkra)	8
2.4 Szimuláció vezérlés	10
2.5 Ágensek vezérlése	10
2.5.1 Ágens elengedése	12
2.5.2 Szimulációk reprodukálása	12
3 Befejezés	13
4 A Függelék - Modell leírások	14
4.1 Fire (tűz)	14
4.2 Hunter (vadász)	14
4.3 Zerosum (nullösszeg)	14
4.3.1 Matematikai modell	15
4.3.2 Rövid analízis	15
4.3.3 Ágens stratégiák	15
4.3.4 Hivatkozások a Zerosum modellhez	17

1 Bevezetés

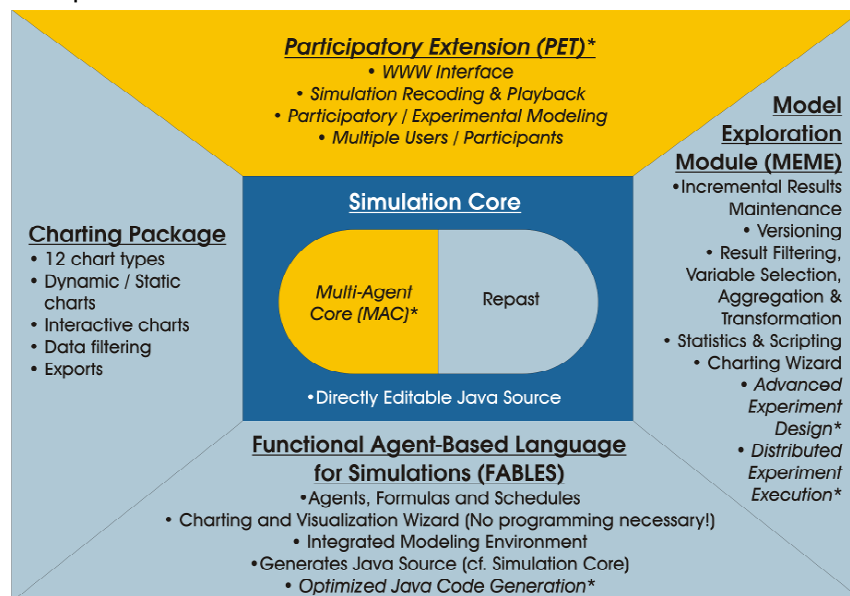
1.1 Ágens-alapú modellezés

Az ágens-alapú modellezés a számítógépes szimulációk egy - komplex társadalmi rendszerek modellezésére különösen alkalmas - új ága. Alapvetése az, hogy az egyént modellezzük, tökéletlenségeivel (pl. korlátozott kognitív és számítási képességek), egyéni jellegzetességeivel és egyedi interakcióival együtt. A modell tehát "alulról felfelé" épül - elsősorban a mikro szabályokra koncentrálva, de a makró jelenségek kialakulását kutatva. A részvételi szimuláció, mint az ágens-alapú szimuláció alfaja egy olyan metodológia, amely az emberi szereplők és a mesterséges ágensek együttműködésére alapoz. Ezek a megoldások a képzési és döntés-támogatási területeken igen hasznosak.

1.2 MASS

A Multi-Agent Simulation Suite (MASS) egy szoftvercsomag, amely lehetővé teszi a felhasználó számára, hogy az ágens-alapú modellezés megoldásait változatos területeken alkalmazza anélkül, hogy komoly programozási ismereteket kelljen elsajátítania.

A programcsomag négy, egy ún. szimulációs mag köré szerveződő alkalmazásból áll össze. A MASS rendelkezik egy saját maggal (ez a MAC), illetve képes futni Repast alapokon is. A több szimulációs magon való futtathatóság biztosítja, hogy a modellek mag-függetlenek legyenek, így a használható magok számát a jövőben bővíteni kívánjuk. A Functional Agent-Based Language for Simulation (FABLES) egy olyan programozási nyelv és modellezési környezet, amely kifejezetten ágens-alapú modellek fejlesztését szolgálja. A Model Exploration Module (MEME) paraméter terek bejárását, a kinyert adatok feldolgozását és megjelenítését hivatott támogatni. A Participatory Extension (PET) egy opcionális web-alapú környezet multi-ágens és részvételi szimulációk futtatásához. A MASS negyedik része, a Vizualizációs Csomag, nem jelenik meg önálló programként, a többi szoftverben használt grafikonok és vizualizációk implementációit tartalmazza.

1. ábra - Multi-Agent Simulation Suite

1.3 PET

A PET tehát egy webes környezet modellek és multi-ágens szimulációk futtatására és adminisztrálására. A magja, lehet az eredeti Multi-Agent Core (Multi-Ágens Mag, MAC), vagy a Repast. A PET, része a Multi-Agent Simulation Suite-nek (MASS).

1.4 Cél

Ezt a használati utasítást a PET-et használó végfelhasználóknak állítottuk össze, ezért, nincs szó benne programozási modellekről vagy a PET adminisztrációjáról. Ezekről részletes leírás található a PET Modell írók kézikönyvében és a PET Adminisztrátori kézikönyvben.

1.5 Rendszerkövetelmények

1.5.1 Minimum Rendszerkövetelmények

A PET futtatásához Java 1.5 kompatibilis platform vagy későbbi (Pentium 166MHz vagy gyorsabb, minimum 64 MB RAM) szükséges.

1.5.2 Optimális Rendszerkövetelmények

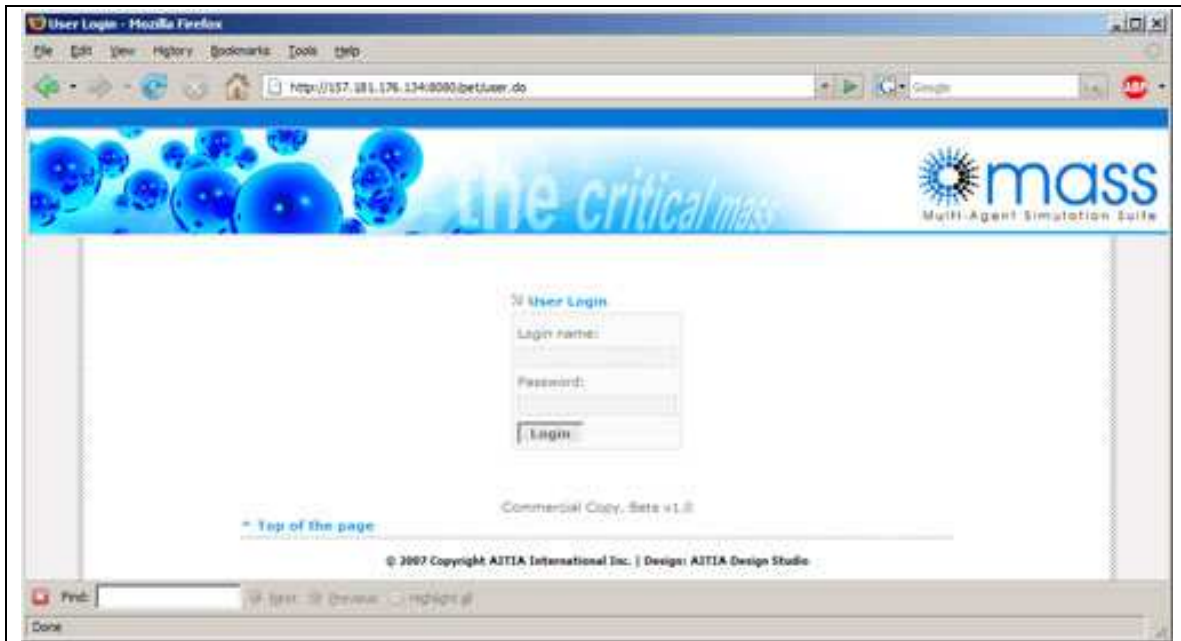
Pentium 1000MHz ekvivalens vagy gyorsabb és 256 MB RAM.

1.6 Szerepek

Alapvetően kétfajta felhasználója van a PET-nek; végfelhasználók, akik futtatják és részt vesznek a szimulációkban és az adminisztrátorok, akik modelleket hoznak létre és adminisztrálják a végfelhasználókat. Ez a kézikönyv az első csoportnak készült, míg az adminisztratív kérdéseket a PET Adminisztrátori kézikönyv tárgyalja.

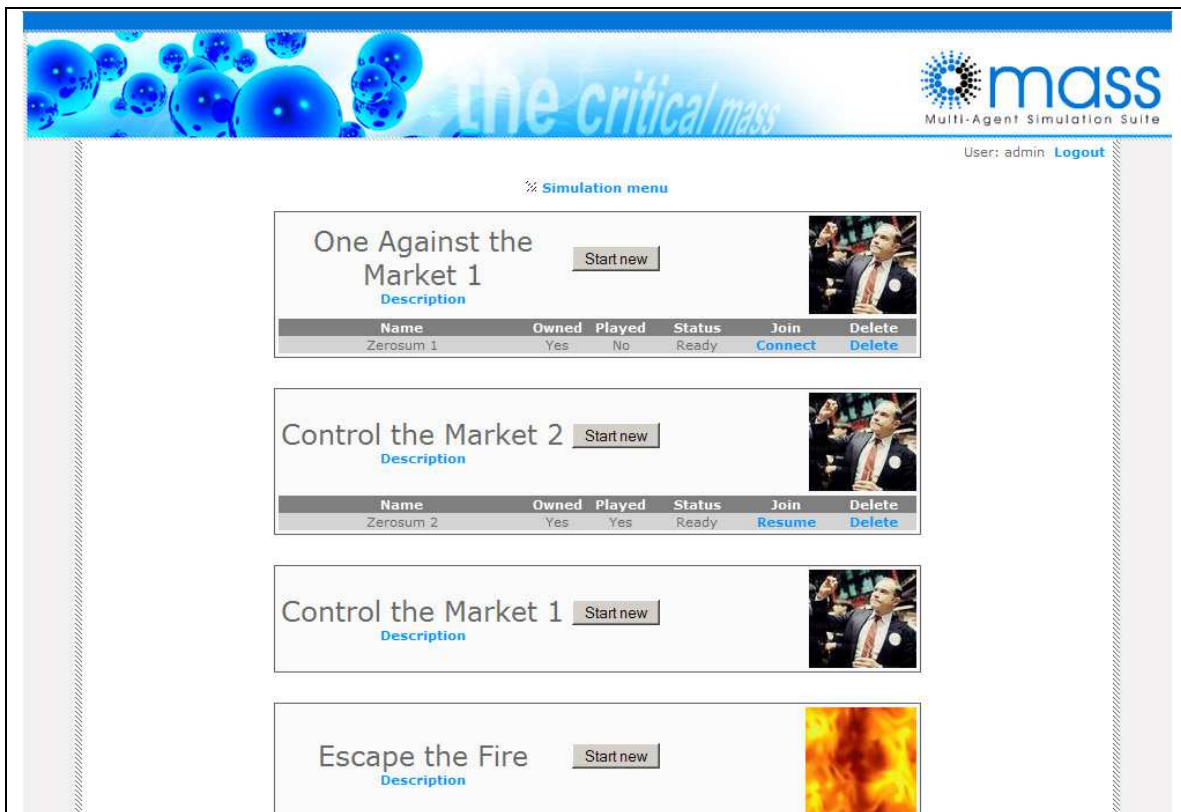
1.7 Belépés

A PET indításához nyissa meg böngészőjét, – lehetőleg Mozilla Firefox vagy MS Internet Explorer– és írja be az adminisztrátortól kapott címet. A PET Web-es interfészt használ, és be kell jelentkeznie az adminisztrátortól kapott felhasználó névvel és jelszóval, mint bármelyik internetes oldalra. Az alábbi képen látható a bejelentkezési oldal:

2. ábra Belépés

Ha a fenti képhez hasonló bejelentkezési oldalt lát, írja be felhasználó nevét és jelszavát a megfelelő mezőkbe, majd kattintson a **Login** gombra. A hitelesítés megtörténte után a felhasználói főoldalnak kell megjelennie. (lásd lent)

3. ábra - Főoldal - Szimulációs menü

1.7.1 Sikertelen bejelentkezés

Amennyiben elgépelte a felhasználónevet vagy a jelszót, a következő üzenetet láthatja:

4. ábra – Sikertelen bejelentkezés

Bármilyen más hiba vagy hibaüzenet, ami a bejelentkezés során merül fel más eredetű. Ezekben az esetekben a rendszergazdával kell felvenni a kapcsolatot!

1.8 Felhasználói navigáció

A felhasználó-oldali navigációt a szimulációk köré szerveztük. Minden meglévő és rendelkezésre álló szimuláció szerepel a főoldalon (3. ábra), amely a bejelentkezés után jelenik meg. A felhasználó csatlakozhat a szimulációkhoz vagy újakat hozhat létre, miután csatlakozott egy szimulációhoz, olvashatja a teljes leírást és hozzáférhet minden más opcióhoz.

5. ábra – Navigációs sáv a szimulációs vezérlőoldalon

A szimulációs vezérlőoldalon (5. ábra) a rendelkezésre álló opciók és parancsok háromszintes hierarchiában láthatók a felhasználói oldalon. A szimulációs vezérlőgombok és parancsok a szimulációs vezérlősávon találhatóak. (a fenti képen a sötétszürke sáv)

2 Modellek és szimulációk

A PET-et a felhasználók úgynevezett modellcsaládok (Model Family), a modellek (Model) és szimulációk (Simulation) hierarchiáján keresztül használják. A modelleket az adminisztrátorok állítják be a modell családokból úgy, hogy megadják az ágensek számát a modell bizonyos verziójában és egyéb konfigurációkat is meghatároznak. A szimuláció egy rendelkezésre álló modell verziója, mely futtatható, ismételhető, és részt lehet benne venni. (vagyis egy modellhez számos szimuláció tartozhat.) A végfelhasználók a modelleket és a szimulációkat modellek szerint csoportosítva látják (lásd 3. ábra). A végfelhasználók úgy érhetik el a rendelkezésre álló szimulációkat, hogy a 'Simulations' linkre kattintanak a felhasználói felületen. (5. ábra)

2.1 Szimulációk létrehozása

A végfelhasználók a rendelkezésükre álló modellekből tudnak új szimulációkat létrehozni. A szimuláció tulajdonosa (**owner**), az azt létrehozó felhasználó lesz. Szimulációt létrehozni a rendelkezésre álló modellek listájában lévő „Start New” (lásd lent) gombra kattintva lehet,.

6. ábra – szimuláció indítása

Fontos tudni, hogy az adminisztrátor is tud szimulációt létrehozni. A szimulációt létrehozó felhasználó automatikusan a szimuláció tulajdonosává válik. Az adminisztrátorokon kívül csak a tulajdonos törölhet egy szimulációt.

2.2 Csatlakozás szimulációkhoz

A felhasználók egyaránt részt vehetnek olyan szimulációkban, melyeknek ők vagy más felhasználók a tulajdonosai, amennyiben a szimulációban vannak rendelkezésre álló, vezérelhető ágensek és/vagy a felhasználó jogosult az adott szimuláció megtekintésére.

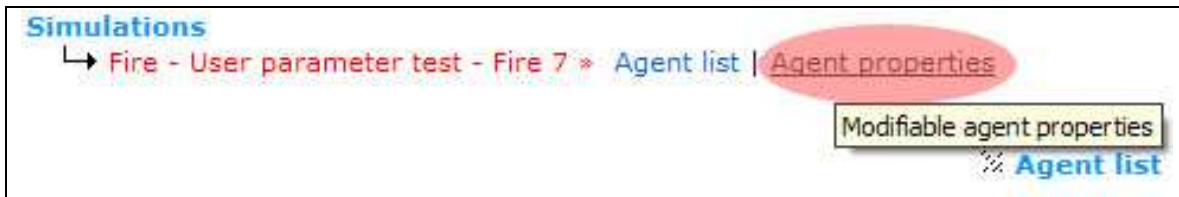
7. ábra - Csatlakozás/Kapcsolódás

A végfelhasználók úgy csatlakozhatnak egy szimulációhoz, hogy a főoldalon rákattintanak a **Connect** szóra – ha van - az adott modell sorában. Ebben a sorban

alapinformációk található; a szimuláció neve, hogy a felhasználó tulajdonosa-e a szimulációnak, lejátszották-e már a szimulációt, a szimuláció státusza, az előbb említett **Connect** parancs és a **Delete** parancs, ami kizárólag akkor aktív, ha a felhasználó a tulajdonosa a szimulációnak. (lásd fent)

2.3 Felhasználói beállítások (szimulációkra)

Bár a PET felhasználói oldalán megjelenő összes szimuláció „indításra kész”, néhány modellben a felhasználó is változtathat az ágensek tulajdonság értékein. Ezeket a modelleket az adminisztrátorok alapértelmezett ágens tulajdonságokkal állítják össze, melyeket a szimulációt elindító felhasználó megváltoztathat. A módosítható beállításokkal rendelkező szimulációk esetében van egy extra opció – *ágens tulajdonságok* – a szimulációs vezérlőoldalon. (lásd lent)

8. ábra – Módosítható tulajdonság értékekkel rendelkező szimuláció

A *módosítható ágens tulajdonságok* oldalon (lásd 8. ábra) az összes módosítható tulajdonságokkal rendelkező ágens szerepel a listában. Egy csoportban szerepelnek azok az ágensek melyeknek ugyanazon tulajdonsága módosítható. Az összes ágens tulajdonság listázható, ha kipipáljuk a *Csak olvasható tulajdonságokat*.

Modifiable agent properties

Show read only properties

 Fire Agent id: 586

Property	Class	Value	Variety
Increment	java.lang.Double	<input type="text" value="1000.0"/>	1

 Person   instances.

Property	Class	Value	Variety
Eyeshot	java.lang.Double	<input type="text" value="30.0"/>	1

 Person [List instances](#)   instances.

Property	Class	Value	Variety
Eyeshot	java.lang.Double	<input type="text" value="30.0"/>	1
Location X	java.lang.Integer	<input type="text"/>	2
Location Y	java.lang.Integer	<input type="text"/>	2

 World Agent id: 585

Property	Class	Value	Variety
Heat spread on walls	java.lang.Double	<input type="text" value="0.95"/>	1

9. ábra – Módosítható ágenstulajdonság lista

Ahhoz, hogy egy tulajdonságot megváltoztassunk, a kívánt értéket be kell írni az érték mezőbe és rákliccelni az **Update** gombra. (lásd lent, ahol a növekedést 1000.0-re állítottuk)

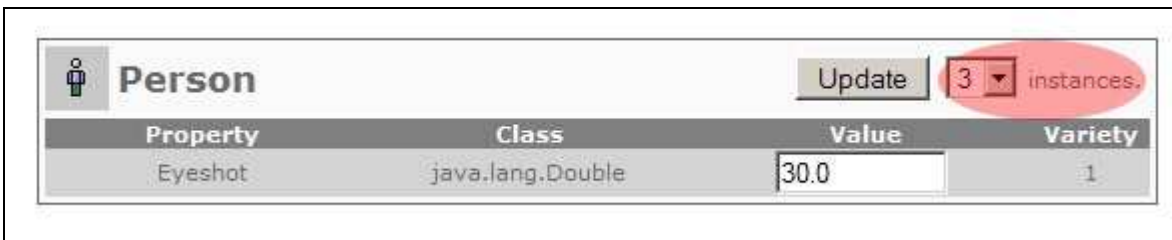
Show read only properties

 Fire Agent id: 586

Property	Class	Value	Variety
Increment	java.lang.Double	<input type="text" value="1000.0"/>	1

10. ábra - Kiklikeljen az *Update* gombra a tulajdonság-érték megváltoztatásához

Ha több ágens van ugyanazzal a módosítható tulajdonsággal, az **Update** gomb oldalán található legördülő listából lehet kiválasztani, hogy hány esetben változzon meg az értékszám. (11. ábra).

11. ábra - Több ágens ugyanazzal a módosítható tulajdonsággal

Amikor több ágens van többféle tulajdonsággal, lehetséges mindegyiknek külön az összes tulajdonság értékét megadni és kilistázni, ha a '*List instances*' linkre kattintunk (12. ábra).

12. ábra – Két ágens ugyanazzal a három módosítható tulajdonsággal.

A szárosság (*Variety*) oszlop az ágensekben előforduló adott tulajdonság különböző értékeinek számát mutatja.

2.4 Szimuláció vezérlés

A szimuláció kiválasztásával a felhasználó a szimulációt vezérlő oldalra kerül. Innen a felhasználó indíthatja, megállíthatja, újrazedheti és megismételheti a szimulációt, valamint megfigyelheti a vizualizációkat, vezérelheti az ágenseit a „résztvételi modellekben”.

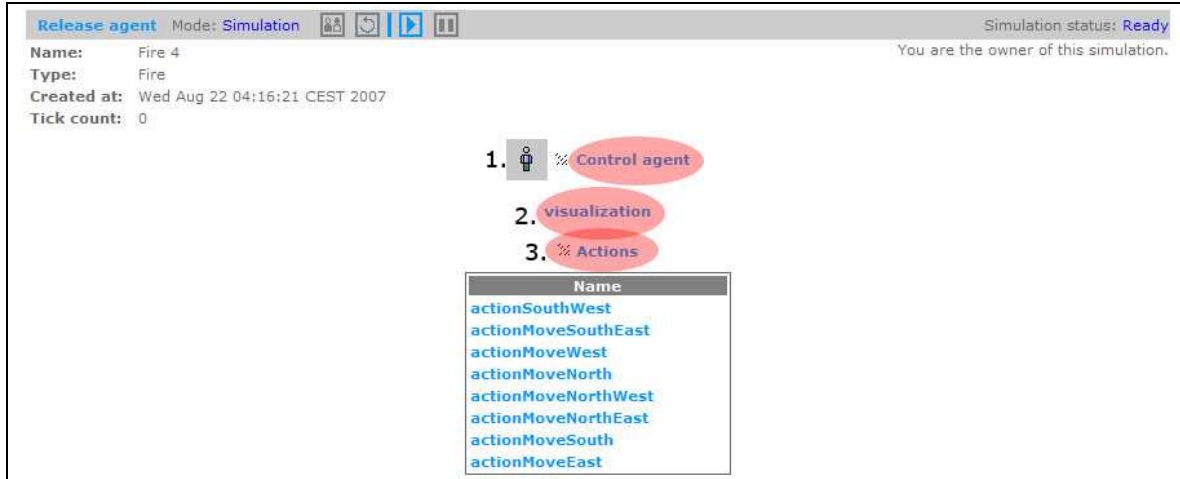
13. ábra – Szimuláció vezérlők

Az első két vezérlőgomb, a felső ábrán számmal jelölve, a következő: *Szimuláció mód* (1) *Visszajátszó mód* (2). A fenti képen a szimuláció még nem lett elindítva. Miután elindítottunk a 3-as gomb megnyomásával, az 1-es gomb kék lesz (aktív), ami jelzi, hogy szimulációs módban van. Ha megállítják, (4.) a szimulációt *Visszajátszó mód*ba lehet kapcsolni a 2-es gomb megnyomásával, a visszajátszás indításához pedig a *Play* (3.) gombra kell klikkelni. Szimulációs módba úgy lehet visszaváltani, hogy ismét megállítjuk, majd az 1-es gombra kattintunk.

2.5 Ágensek vezérlése

A „résztvételi modellekben” a felhasználók az ágensek egy részét vagy az mindet vezérelhetik a többit a számítógép irányítja. Ahhoz, hogy egy ágens „megfogjunk” a *Szimulációs menüben* a *Connect-re* kell klikkelni. (6). Ha csak egy vezérelhető ágens van a „résztvételi modellben” akkor a *PET* a felhasználót automatikusan az adott

ágenst vezérlő oldalára irányítja amikor a felhasználó csatlakozik a szimulációhoz. (lásd lent)

14. ábra – Ágens vezérlés

A fenti képen a vizualizáció nincsen beágyazva a ágens vezérlő oldalba. Ez inkább a kivétel mint a szabály, de ez esetben a **Visualization**-re kattintva egy 3D-s vizualizációs alkalmazás indul el.

Az **Actions** alatt fel van sorolva az összes akció amire az ágens képes a modellben. A fenti képen ezek mozgással kapcsolatosak, de lehet bármi amit a modell alkotója meghatároz. Fontos megemlíteni, hogy amikor a felhasználó rákattint egy vezérlő linkre, az utasítás nem hajtódik végre egyből, hanem csak egy pufferbe tárolódik. Valójában akkor hajtódik végre, amikor az ágens a rendszer által aktiválásra kerül. Normál esetben ez a szimuláció minden körében egyszer történik meg. A puffer egyszerre csak egy utasítást tud tárolni. Ezért ha a puffer nem üres miközben egy új utasítás érkezik, a régi utasítás felülíródik az újjal, és a régi sohasem hajtódik végre.

Ha több mint egy vezérelhető ágens van a szimulációban, a felhasználó a (vezérelhető) ágens lista oldalára kerül (lásd 14. ábra) ahol ki lehet választani a megtekinteni vagy vezérelni kívánt ágenseket.

15. ábra - 1. Ágens megtekintése; 2. Ágens vezérlése

Fontos, hogy a fenti ábrán a kiemelt ikonok kékek, ami azt mutatja, hogy a 9, 10, 11 ágensek vezérelhetők.

2.5.1 Ágens elengedése

Az ágens elengedéséhez – hogy az önállóan működjön vagy más felhasználók vezéreljék – egyszerűen kattintson a *Release agent* parancsra az Ágens vezérlő lapon.

16. ábra – Ágens elengedése

2.5.2 Szimulációk reprodukálása

A PET-ben minden szimuláció akárhányszor újrajátszható. Ez azért lehetséges, mert minden felhasználói akció mentésre kerül, így a szimuláció visszajátszásakor az eredeti futás reprodukálható.

3 Befejezés

A PET egy olyan szimulációs szoftver, ami minőségi szolgáltatásokat nyújt a modellezőknek részvételi szimulációk készítéséhez, amelyekben egyének és szoftver ágensek működhetnek együtt. A felhasználói felület könnyen kezelhető, intuitív, így a felhasználók hamar beletanulnak a szoftver kezelésébe. A felhasználói interfész és az adminisztrátori interfész jól elkülönül, ami megkönnyíti a program kezelését. A dokumentum a végfelhasználóknak fejlesztett felületet mutatja be. Ez a felület lehetővé teszi a felhasználók számára, hogy létrehozzanak, vezéreljenek, és részt vegyenek a szimulációkban, irányítsák az ágenseket és állítsák az azok tulajdonságait futás közben.

4 A Függelék - Modell leírások

Ez a fejezet azokról a modellcsaládokról és az azokból létrehozott modellekről ad leírást amelyek alapértelmezés szerint bekerülnek a rendszerbe telepítéskor.

4.1 Fire (tűz)

Ez a modell egy egyszerű példája a vészhelyzetek szimulációjának. A modell „világa” egy épület, amiben falakkal elválasztott szobák vannak. Hirtelen tűz üt ki az épület egyik pontján. A tűz megadott ütemben terjed, de a falak kissé lelassítják. Az épületben lévők megpróbálnak kimenekülni a kijáraton. Néhányuknak ez sikerül, míg néhányuknak nem. A modellhez 2D és 3D megjelenítést is kínálunk, mind az ágensek, mind a világ részére. A szimulált ágensek nem ismerik a kijáratok helyét és korlátozott a látóképességük. A viselkedésük úgy van programozva, hogy kövessék egymást, menjenek el a tűztől és derítsék fel a környezetüket.

Két némiképp eltérő futtatásra kész modell tartozik a PET-hez adott Fire modellcsaládhoz:

1. *Watch the Fire (nézd a tüzet):* Az épület felülnézeti, kétdimenziós megjelenítésében nézhetjük, ahogy a tűz terjed és az ágensek próbálnak kimenekülni.
2. *Escape the Fire (menekülj ki a tűzből):* Az egyik ágens szemszögéből láthatjuk az ő menekülését az épületből. Ehhez háromdimenziós megjelenítést használ!

4.2 Hunter (vadász)

A vadász modell egy egyszerű modell kétféle ágenssel (szigorúan véve háromféleképp, mert a PET a teret is ágensnek tekinti). Néhány ágens *vadász*, míg mások *prédák*. Egy kétdimenziós periodikus térben élnek. Ahogy a nevükből is kitűnik, a vadászok megpróbálják elkapni a prédát, míg azok megpróbálnak elmenekülni előlük. Ha egy vadász elkapja prédáját, a préda eltűnik, és vagy egy másik véletlenszerű helyen bukkan fel, vagy eltűnik a világból, ez a modell beállításától függ. A vadászok és a prédák bizonyos tekintetben nagyon hasonló viselkedést mutatnak, mindketten a (legközelebbi) ellentétes típusú ágenseket keresik, de a vadászok a préda felé mozdulnak, míg a prédák igyekeznek eltávolodni a vadászoktól.

A vadász modell programozásáról részletesen lásd a *PET modell írók kézikönyve dokumentumot!*

Két némiképp eltérő futtatásra kész modell tartozik a PET-hez adott Hunter modellcsaládhoz:

1. *Watch the Hunt (nézd a vadászatot):* Meg lehet figyelni a vadászatot.
2. *Don't Be a Prey! (Ne légy préda!):* Az egyik prédát kell irányítani. Kerüld el a vadászokat!

4.3 Zerosum (nullösszeg)

A Zerosum (Huber és Kirchler; Yoneda et al) modell egy egyszerű, információ alapuló null-összegű játék a határidős piacon. Rámutat arra a tényre, hogy a leginkább és a legkevésbé informált játékosok többet keresnek, mint a közepesen informáltak.

4.3.1 Matematikai modell

A játékot $2M + 1$ játékos játssza.

1. Minden kör elején az i -edik játékos ($0 \leq i \leq 2M$) közli a küszöbárát, R_i -t, ezzel egy ilyen szerződést köt: ő megvesz (elad) egy egységnyi terméket, ha R_i magasabb (alacsonyabb), mint a tényleges ár, P .
2. Az árverésvezető begyűjti a küszöbárakat és kiválasztja közülük a mediánt, amit egyenlővé tesz P -vel, így a kereslet megegyezik a kínálattal a határidős piacon.
3. Miután bezárt a piac, felfedik az áru valós értékét, V -t. V -t exogén módon számolják $2M$ darab bináris valószínűségi változó összegéből. Ezek a változók: $X_1, X_2, \dots$, és X_{2M} függetlenek, 0 és 1 lehetséges értékekkel, amiket 0,5 valószínűséggel vesznek fel minden körben.
4. Azok, akik vásároltak (eladtak) árut a határidős piacon, azoknak el kell adniuk (meg kell vásárolniuk) azt a készárupiacon a valós V értékén, hogy bezárhassák a számlájukat. Így minden játékos nyeresége kiderül, mikor V értékét felfedik. Azok a játékosok, akiknek $P < R_i$, azok megveszik az árut a határidős piacon P -ért és eladják a készárupiacon V -ért, tehát mindegyikük $V - P$ nyereséget termel, azok a játékosok, akiknél $R_i < P$, azok eladják az árut a határidős piacon P -ért és megveszik a készárupiacon V -ért, tehát $P - V$ nyereséget termelnek. Mondani sem kell, hogy a negatív nyereség a veszteség, és az összes nyereség összege mindig nulla: $\Sigma(P - V) + \Sigma(V - P) = 0$.

Azt feltételezzük, hogy mielőtt az i -edik játékos meghatározza R_i -t, azelőtt ő látja az $X_1, X_2, \dots$, és X_i változók értékét (a 0-adik játékos egyet sem tud belőlük). Látszólag az i -edik játékosnak előnye van a j -edikkel szemben ($j < i$), mert az előbbi tudja, amit az utóbbi tud és még azt is, amit az utóbbi nem tud ($X_{j+1}, X_{j+1}, \dots$, and X_i). Így i -re, mint „információs szintre” hivatkozunk.

4.3.2 Rövid analízis

A $2M$ -edik játékos, vagyis a legjobban informált, aki lát minden X_i -t, valószínűleg pozitív nyereséget termel hosszú távon. Valójában választhatja ΣX_i -t, mint a küszöbárát, R_{2M} -et, és mint könnyen belátható 0 nyereséget termel, ha $V=P$, és pozitív nyereséget abban a sokkal inkább valószínű esetben, hogy $P \neq V$. Viszont, a 0. játékos, a legkevésbé informált, aki nem tud semmit az X_i -kről, nem biztos, hogy negatív nyereséget könyvelhet el hosszú távon. Ugyanis mindig választhat olyan magas (alacsony) R_0 -át, hogy minden körben vásárol (elad) a határidős piacon. Egy másik gondolatmenet szerint akár véletlenszerűen is választhatja R_0 -át minden körben. Mindkét esetben hosszú távon 0 a nyereségének várható értéke, mert a $P < V$ és $V < P$ események azonos valószínűséggel fordulnak elő.

Ezekből a speciális körülményekből egy kérdés vetődik fel, jelesen abból a körülményből, hogy a játék null-összegű. Ha a leginkább informált játékos pozitív nyereséget könyvelhet el, míg a legkevésbé informált nulla nyereséget, akkor néhány közepesen informált játékosnak veszteséget kell elszenvednie. Mégis különös, hogy az a játékos, aki jobban informált, kevesebbet keressen a játékon, mint a nála kevésbé informált.

4.3.3 Ágens stratégiák

Az ágensek a következő két egyszerű stratégia valamelyikét játsszák:

A várható-érték stratégia:

$$R_i = (\Sigma X_i) + 0.5 \times (2M - i)$$

Itt a jobboldal azt az értéket testesíti meg, amennyire V értékét becsli az i -edik játékos; az összeg első tagja a játékos által ismert valószínűségi változók értékeinek összege, míg a második tag a nem ismert változók összegének várható értéke.

Az extrém stratégia:

$R_i = (\sum X_i) 0,5$ valószínűséggel

$R_i = (\sum X_i) + (2M - i) 0,5$ valószínűséggel

Itt $(\sum X_i)$ az i -edik játékos által az ő tudása alapján a V -re becsült minimum értéket jelenti, míg a $(\sum X_i) + (2M - i)$ a maximális értéket.

Négy némiképp eltérő futtatásra kész modell tartozik a PET-hez adott Zerosum modellcsaládhoz:

1. *Egyedül a piac ellen 1*: Az összes ágenszt a számítógép vezérli, a felhasználó egy megfigyelő a piacon. Ez egy „egyedül mindenki ellen” beállítás, egy kivétellel az összes ágens a várható-érték stratégiát játssza.
2. *Egyedül a piac ellen 2*: Ez gyakorlatilag ugyanaz, mint az Egyedül a piac ellen 1, de a stratégiák fel vannak cserélve, itt a legtöbb ágens az extrém stratégiát játssza.
3. *Irányítsd a piacot 1*: A felhasználók irányíthatnak 0, 10, 20, 30, 40, 50, 70, 80 vagy 90 ágenszt a 100-ból. Az összes többi ágens a várható-érték stratégiát játssza.
4. *Irányítsd a piacot 2*: Ez gyakorlatilag ugyanaz, mint az Irányítsd a piacot 1, de a mesterséges ágensek az extrém stratégiát játsszák.

Az utóbbi két esetben a felhasználók irányíthatnak ágenseket, így befolyásolják az árakat a piacon.

4.3.4 Hivatkozások a Zerosum modellhez

Jürgen Huber and Michael Kirchler “The Value of Information in Markets with Heterogeneously Informed Traders – and Experimental and a Simulation Approach”, presented at 9th Workshop on Economics and Heterogeneous Interacting Agents (WEHIA2004), Kyoto University, Kyoto, Japan

Hiroyasu Yoneda, Gen Masumoto and Sobei H. Oda: „Marginal Contribution of Information to Profit in a Zero-sum Game”, presented at *EES2004: Experiments in Economic Sciences - New Approaches to Solving Real-world Problems*